

Europeiska unionen
Regionalpolitik

Regioner för ekonomisk förändring

SV

Regionalpolitiska svar på demografiska utmaningar

Januari 2007

Förord	1
Kontexten	2
• Regionalpolitiska svar på demografiska utmaningar och möjligheter	2
• Europas demografiska framtid – en utmaning som öppnar möjligheter	7
• Gemenskapens strategiska riktlinjer för sammanhållning.....	7
• Regioner för ekonomisk förändring.....	8
• Levnadsförhållanden i europeiska städer: Urban Audit (stadsanalys)	9
Tio framgångsrika projekt	11
• Sverige: Bredband för norra Norrland.....	11
• Nederländerna: Kollektivtrafik "à la carte".....	12
• Förenade kungariket: Kompetensflykten hejdas: Kombinerade universitet i Cornwall.....	13
• Estland: Att förena två trender samtidigt: "Omhändertagna barn, mödrar på arbete".....	14
• Eire-Irland: Hjälp till förvärvsarbetande kvinnor.....	15
• Interreg IIIB, Norra periferin: Deserve – tillhandahålla tjänster i avlägsna områden och glesbygder.....	16
• Danmark: SOS-MX: Bekämpning av vårdkrisen.....	17
• Tyskland: Tillbaka till staden.....	18
• Litauen: Tillgång till kultur för alla.....	19
• Spanien: "Öppna nya vägar" för att bekämpa uteslutning.....	20
Ordlista	21

Kontakt

Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för regionalpolitik
 Enhet 01 – Information och kommunikation
 Thierry Daman
 41, avenue de Tervuren, BE-1040 Bryssel
 Fax: (32-2) 296 60 03,
 e-post: Regio-info@ec.europa.eu
 Internet: http://ec.europa.eu/dgs/regional_policy/index_sv.htm
 ISBN 92-79-03194-5
 © Europeiska gemenskaperna, 2007
 Kopiering tillåten med angivande av källan.
Printed in Belgium

Konferensen "Regionala svar på demografiska utmaningar" den 25–26 januari 2007 är den andra i en serie som anordnas inom ramen för initiativet Regioner för ekonomisk förändring. Syftet med initiativet är att säkerställa att den rikedom av erfarenhet och god praxis som finns i Europas regioner inom ett brett spektrum av politiska områden delas gemensamt i så stor omfattning som möjligt och utnyttjas till fullo för att främja konkurrenskraft och skapande av arbetstillfällen. Ett av initiativets teman är "att möta den demografiska utmaningen".

Under de senaste åren har Europeiska kommissionen arbetat aktivt för att föra debatten om demografiska frågor vidare. Helt nyligen framlade den, efter en EU-omfattande konsultation, några förslag till en långsiktig hantering av denna problemställning i meddelandet "Europas demografiska framtid – en utmaning som öppnar möjligheter". Detta meddelande klargör att befolkningstrendernas omfattning och takt skiljer sig väsentligt från land till land och från region till region. Som exempel kan nämnas att fruktsamhetstalen är mycket lägre i Tyskland och Italien än i Frankrike. Förutom förändringar i befolkningens storlek och åldersstruktur finns det en trend till befolkningsrörelse bort från glesbygd och isolerade områden mot tätorter. Många europeiska regioner upplever redan en sådan avfolkning med utflöden av arbetsför befolkning och en mycket ålderstigen befolkning som blir kvar. Vissa tätorter ser å andra sidan sin infrastruktur – bostäder, transporter och sociala tjänster – utsättas för en ökande press från snabbt växande befolkningar.

Följden av detta är att ett enhetligt politiskt svar är omöjligt. Effektiv politik måste grundas på en förståelse av dessa olika medellånga och långsiktiga trender. Målet med denna konferens – Regionala svar på demografiska utmaningar – är just att nå fram till en bättre förståelse av de olika utmaningar som Europas regioner står inför i den demografiska frågan. Konferensen ska också inriktas på den nyckelroll som regionalpolitik spelar när det gäller att hantera dessa utmaningar. Genom att engagera alla relevanta parter i utformningen och genomförandet av politiska strategier och genom att främja strategisk planering på medellång sikt och ett stabilt finansiellt ramverk gör regionalpolitiken det möjligt för regioner att svara på befolkningsförändringar med en politik som är skräddarsydd för deras specifika behov.

Konferensen kommer att inriktas på konkreta exempel från över 20 regioner som står i förgrunden när det gäller att hantera snabb befolkningsförändring och kommer att presentera projekt som demonstrerar den innovativa politik de har antagit. Det är nödvändigt att lyssna på, förstå och lära sig av dessa erfarenheter och de framgångar de har lett till. Denna konferens erbjuder ett utmärkt tillfälle att göra det.

Danuta Hübner
Medlem av Europeiska kommissionen och ansvarig för regionalpolitik

Regionalpolitiska svar på demografiska utmaningar och möjligheter

Trenden i Europa, ökad sannolikhet till ett längre liv ofta i god hälsa, beror i första hand på den fred utan motstycke vi har haft i 60 år, på de ständigt förbättrade levnadsvillkoren och på de medicinska framsteg som gjort det möjligt för oss att leva längre. Denna framgång förklarar det demografiska framtidsperspektiv som Europa står inför med en allt högre beroendekvot på grund av den växande andelen gamla människor.

I början koncentrerades diskussionen kring denna åldrandetrend på hållbarheten i socialförsäkringar, pensionssystem samt hälso- och sjukvårdssystem. Man inser emellertid i allt högre grad att en åldrande befolkning kommer att kräva en anpassning av praktiskt taget alla väsentliga delar av offentlig service, som utbildning, sysselsättning och socialpolitik, transport, offentliga tjänster samt infrastrukturer och stadsplanering, för att man ska kunna hantera åldrandet och använda sig av de möjligheter detta erbjuder. Lissabonstrategin fram till år 2010 tar den breda europeiska demografiska trenden i beaktande. Det är ingen tvekan om att dessa trender förstärker målsättningen att försöka förbättra EU:s konkurrenskraft genom att höja den generella sysselsättningsnivån samt sysselsättningsnivån för kvinnor och äldre arbetstagare och genom att främja innovation och ekonomiska verksamheter med högre mervärde, öka produktiviteten.

På regional nivå skiljer sig dock de demografiska strukturerna och troliga framtidsmönstren avsevärt från genomsnittet i EU och på nationell nivå. För att kunna hantera dessa demografiska utmaningar på ett effektivt sätt och ta vara på de möjligheter som bjuds måste de mötas med politiska beslut som är regionalt anpassade. EU:s sammanhållningspolitik är mycket lämpad för en sådan uppgift, särskilt i de politiska områden som i Gemenskapens strategiska riktlinjer 2007–2013 och i de särskilda förordningarna för fonderna betecknas som prioriterade i EU:s sammanhållningspolitik. Dessutom anger Kommissionens meddelande "Europas demografiska framtid – en utmaning som öppnar möjligheter"⁽¹⁾ hur EU på ett konstruktivt sätt kan svara med en övergripande strategi. Även om nationella regeringar kommer att behålla det politiska prerogativet i många politiska områden som påverkas av demografiska trender, som sysselsättning och socialpolitik, kan många reformer stödjas av EU:s sammanhållningspolitik.

Grundläggande demografiska trender

Under de fyra senaste årtiondena har befolkningen i länderna inom dagens EU-25 ökat från över 376 miljoner (1960) till omkring 459 miljoner (2005). Befolkningsförändringen har två beståndsdelar: den så kallade "naturliga ökningen" (definierad som skillnaden mellan antalet levande födda och antalet döda) och nettomigrationen (skillnaden mellan invandring och utvandring). Styrkan och sammansättningen

av befolkningsökningen inom EU-25 har skiftat avsevärt under denna tidsperiod. Sedan tidigt 60-tal har det, i motsats till den föregående perioden, varit en oavbruten nedgång i den "naturliga ökningen", medan den internationella migrationen har ökat i betydelse till att från början av 1990-talet och framåt utgöra den huvudsakliga anledningen till befolkningsökningen.

Man är nu allmänt på det klara med att EU:s befolkning håller på att åldras starkt på grund av låg fruktsamhetsnivå i kombination med längre och friskare liv samt det faktum att de som föddes under baby-boomen nu börjar närma sig pensionsåldern. Under 2004–2005 steg medellivslängden för män i EU-25 till 74 år och för kvinnor till 80 år (en ökning från 69 respektive 76 sedan 1980). I EU-25 har det totala fruktsamhetstalet sjunkit från en nivå på 2,5 barn i början av 1960-talet till omkring 1,5 1995, där det hållit sig kvar sedan dess. Detta ska jämföras med ett fruktsamhetstal på 2,1 barn, vilket allmänt betraktas som reproduktionsnivån. Intressant nog visar undersökningar att de flesta europeiska par som är 40 år och över anser att det framförallt var sociala och ekonomiska faktorer som hindrade dem från att skaffa så många barn de hade velat.

Trender i migration och invandring är, jämfört med förutsebarheten vid "naturlig förändring" i befolkningen, mycket svåra att förutse och kan få mer uttalade följder på en kortare tidsperiod⁽²⁾. Detta har varit fallet under den europeiska migrationens och invandringens långa historia. Inomeuropeiska och inomregionala befolkningsrörelser trappades ner avsevärt i mitten av 1970-talet då efterfrågan på utländsk arbetskraft sjönk efter den första oljeprischocken 1973. Under den därpå följande perioden har den allt bättre ekonomiska prestationsförmågan i de fattigare länderna i EU bidragit till lägre flöden av migrerande arbetare. Utvecklingen av migrationsmönster har emellertid komplicerats av "livskvalitetsfaktorer", som miljö- och levnadskostnadsfrågor som går emot de traditionella (inom-nationella) trenderna från glesbygd till tätort, samt av ökningen av nationsöverskridande flöden i tätortsområden, särskilt bland de mer kvalificerade.

Enligt nationell statistik och Eurostats uppskattningar uppgick antalet icke-medborgare boende i EU år 2004 till omkring 25 miljoner, eller just under 5,5 procent av den totala befolkningen. Absolut sett finns det största antalet utländska medborgare i Frankrike, Tyskland, Italien, Spanien och Förenade kungariket. Under perioden 2000–2004 varierade den andel av befolkningen som bestod av icke-medborgare från mindre än en procent av den totala befolkningen i Slovakien till 39 procent i Luxemburg, medan siffran i de flesta länder låg mellan två och åtta procent. Under de 24 åren fram till 2004 var det i de flesta medlemsländer antingen så att den procentuella andelen utländska invånare inte förändrades avsevärt eller så ökade den.

¹ Europeiska kommissionen, "Europas demografiska framtid – en utmaning som öppnar möjligheter", Meddelande 571 (2006) av den 12 oktober 2006.

² För fler detaljer se rapporten från år 2006 om sysselsättning i Europa (http://ec.europa.eu/employment_social/employment_analysis/employ_2006_en.htm).

Försörjningsberoende äldre

Befolkningskvot (i %)

Efter ålder > 64/15-64

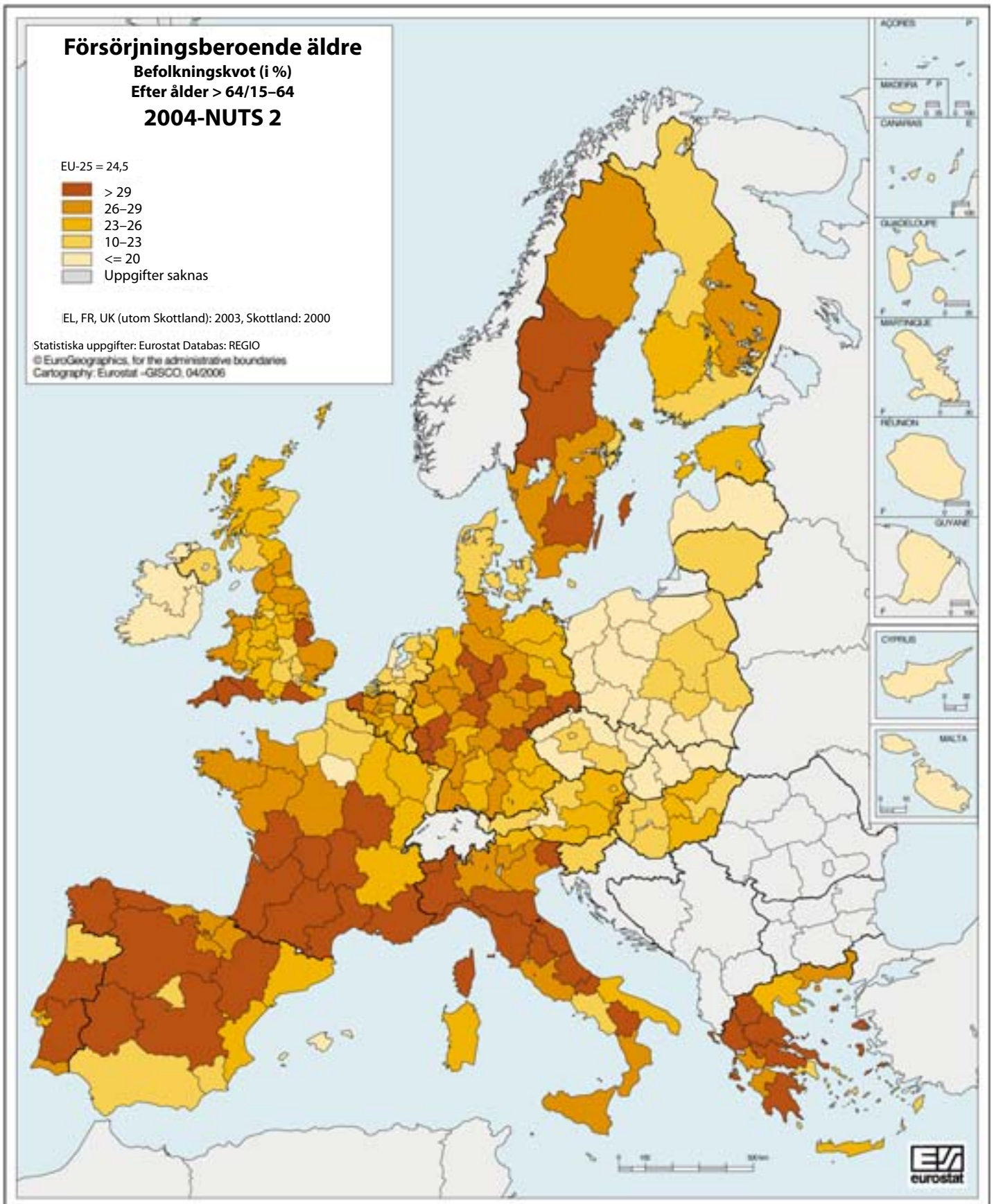
2004-NUTS 2

EU-25 = 24,5

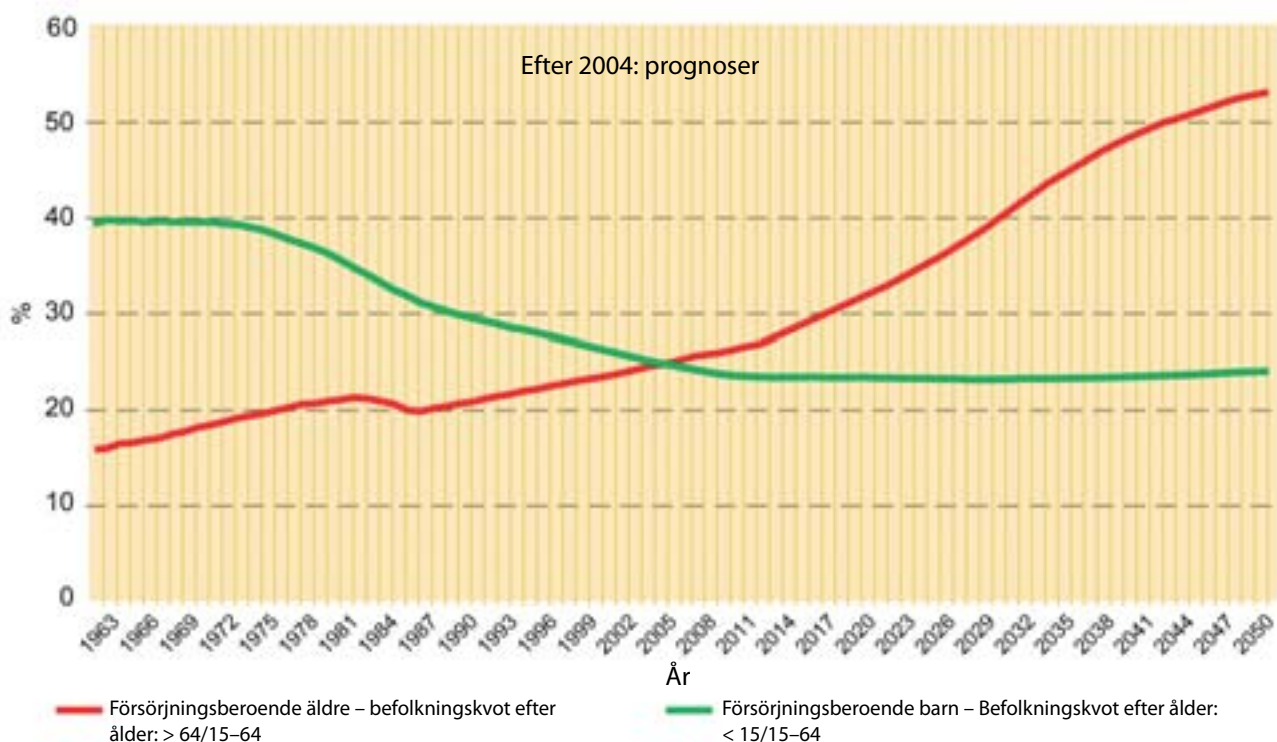
- > 29
- 26-29
- 23-26
- 10-23
- <= 20
- Uppgifter saknas

EL, FR, UK (utom Skottland): 2003, Skottland: 2000

Statistiska uppgifter: Eurostat Databas: REGIO
 © EuroGeographics, for the administrative boundaries
 Cartography: Eurostat - GISCO, 04/2006

Försörjningsberoende äldre och barn

Den mest markanta ökningen iaktogs i Luxemburg, följt av Spanien, Cypern, Grekland, Irland och Österrike. Lettland var det enda land som registrerade en markant minskning.

Under år 2004 var antalet medborgare från de tio nya medlemsländerna boende i EU-15 jämförelsevis lågt med omkring 0,2 procent av EU-15:s totala befolkning, med den största andelen i Tyskland. Förlusten av dessa arbetare är emellertid av större betydelse i deras födelseländer där den bidrar till en befolkningsminskning.

Med åldrandet ökar andelen äldre människor i förhållande till den minskande andelen människor i arbetsför ålder. Om den nuvarande trenden håller i sig till år 2050 kan en person i arbetsför ålder då komma att behöva försörja så mycket som dubbelt så många pensionärer som är brukligt i dag. De regionala skillnaderna, som redan nu är synliga i indikatorer på äldreberoende, kan komma att utvecklas mer dramatiskt i vissa regioner än i andra.

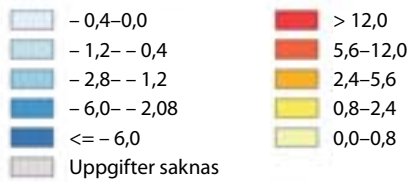
En åldrande befolkning är en utmaning som alla EU:s medlemsländer står inför eller kommer att ställas inför, men följderna är större och mer omedelbara för vissa länder och regioner än för andra. Inför mycket skiftande befintliga mönster och sannolika trender måste man skaffa sig bättre förståelse om en rad viktiga demografiska företeelser för att göra det möjligt för de politiskt ansvariga att möta utmaningarna med en befolkning i förändring och utnyttja dess möjligheter.

Regionala följder av demografisk förändring. Den senaste tidens huvudsakliga historiska trender som fastställts av Eurostat³⁾ på nationell och regional nivå kan sammanfattas enligt följande:

- I de nordöstra delarna av EU minskar befolkningen. Mest drabbade av denna minskning är Tjeckien, östra Tyskland, Ungern, Polen och Slovakien, samt i norr de tre Baltiska staterna och delar av Finland och Sverige.
- I många EU-regioner är antalet människor som dött sedan nya århundradets början större än antalet födda. Den resulterande negativa "naturliga befolkningsförändringen" är vida utbredd, och mönstret är mindre uttalat än för den totala befolkningsförändringen. Detta negativa mönster är förhärskande i Tjeckien, Tyskland, Ungern, Slovenien, Slovakien och närliggande regioner samt i de Baltiska staterna, Sverige i norr och Grekland i söder.
- Danmark, Irland, Frankrike och Benelux-länderna upplever huvudsakligen en "naturlig ökning" i befolkningen.
- I vissa regioner har en negativ "naturlig förändring" kompensats av en positiv nettomigration. Detta är mest påfallande i västra Tyskland, norra Italien, östra Österrike och Slovenien samt i södra Sverige och vissa regioner i Grekland, Spanien och Förenade kungariket.
- Motsatsen är mycket mer sällsynt: Endast i ett fåtal regioner (särskilt i norra Polen) har en positiv "naturlig förändring" uppvägs av en negativ nettomigration.

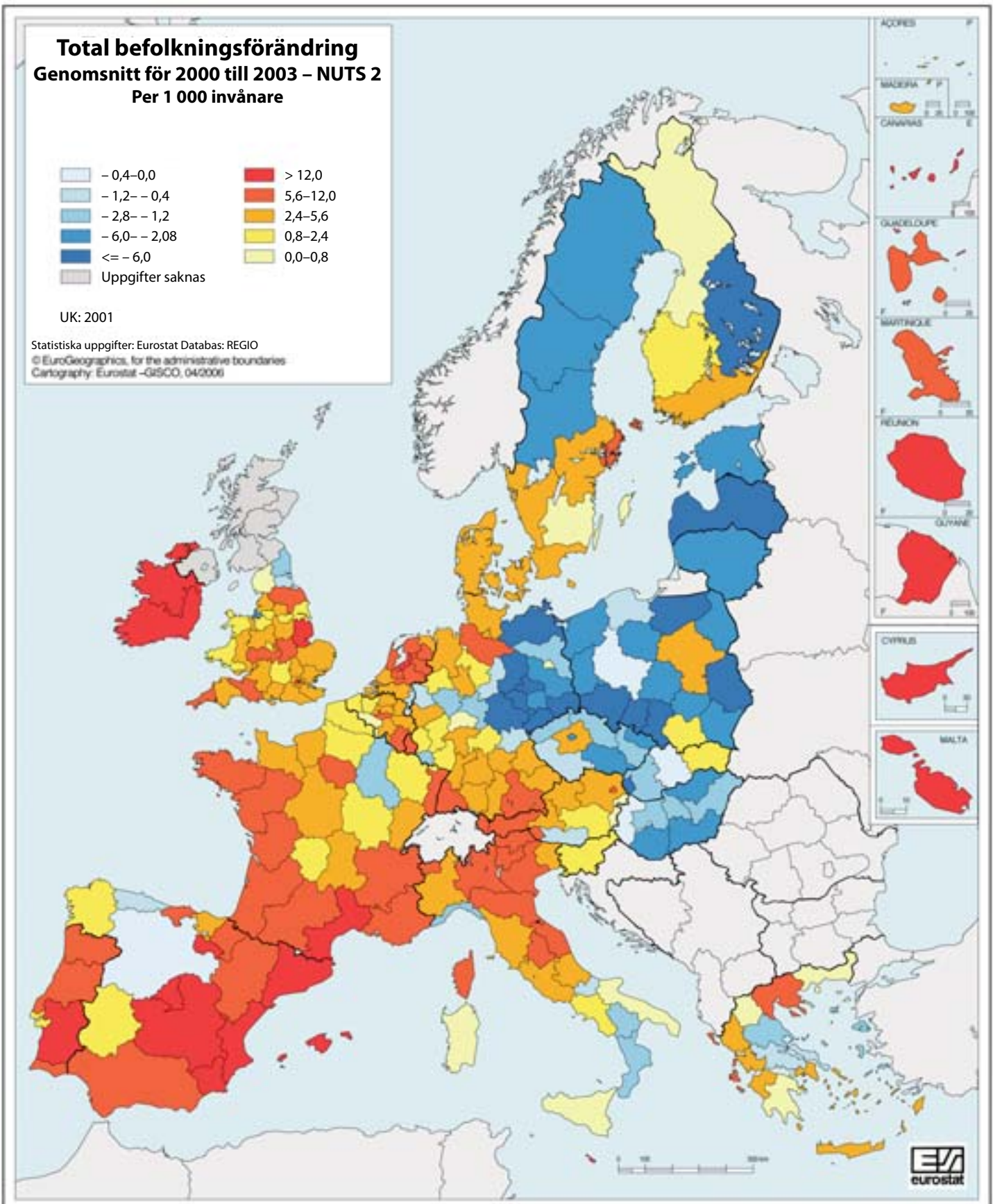
³⁾ Eurostat, Regioner: Statistisk årsbok 2006.

Total befolkningsförändring
Genomsnitt för 2000 till 2003 – NUTS 2
Per 1 000 invånare

UK: 2001

Statistiska uppgifter: Eurostat Databas: REGIO
 © EuroGeographics, for the administrative boundaries
 Cartography: Eurostat - GISCO, 04/2006

Att döma av genomsnittet kommer företeelsen med demografiskt åldrande att bli avsevärt mycket mer betydelsefull under de kommande årtiondena, men olika europeiska regioner står likväl inför mycket skiftande utvecklingstrender i befolkningen. En del regioner står inför en "naturlig ökning" i kombination med en positiv nettomigration (t.ex. Irland) medan andra har upplevt eller kommer att uppleva en dramatisk och oavbruten befolkningsförlust (t.ex. Tysklands östra delstater). (Se Eurostats karta - total befolkningsförändring.)

Exemplet med Tysklands östra delstater visar att befolkningens demografiska åldrande redan utvecklas ganska snabbt i vissa regioner. I de fem delstaterna (med undantag för Berlin) fanns över en halv miljon färre människor den 1 januari år 2005 än den 1 januari år 2000, vilket speglar en total befolkningsförlust på 3,7 procent av befolkningen på fem år. Denna rörelse är inte homogen över generationerna: de mycket unga (upp till 14 år gamla) minskade med nästan en fjärdedel (- 24 procent) medan befolkningen i pensionsålder ökade med 18,2 procent, vilket speglas i en ökning i äldreberoendekvoten från 23,5 procent till 29,2 procent.

Regionala svar på åldrande

Med mångfalden i den demografiska strukturen samt trenderna och den ökade betydelsen av regionala och lokala offentliga myndigheter som politiska initiativtagare och tillhandahållare av tjänster är det av avgörande vikt att följderna av långsiktiga befolkningsstrender tas i beaktande vid utarbetandet av strategier på medellång sikt. Ett antal regioner har redan varit aktiva och står därför i förgrunden när det gäller strategiskt tänkande och åtgärder i samband med den demografiska utmaningen. Inom ramen för befintliga EU-program har ett antal projekt inriktats på aspekter av den demografiska förändringen. Bland dessa finns framgångsrika initiativ för att ta itu med avfolkning i tätorter, på landsbygd och i glesbygdsområden, positiva migrationsinitiativ som motarbetar diskriminering, stärker jämlikheten mellan män och kvinnor och gör regioner till mer attraktiva platser att bo på.

Till och med i regioner som tror att de kommer att drabbas av en "oundviklig" befolkningsminskning – som härrör från till exempel fördröjda effekter av urbanisering – kan förutseende få respons på avfolkning och åldrande och viktig inverkan när det gäller att säkerställa livskvaliteten och mildra följderna av dessa sannolika trender för den kvarvarande befolkningen. Vissa regioner har faktiskt gjort den erfarenheten att en förutseende och integrerad politik kan börja rätta till mönster som tidigare betraktades som obotliga.

Unionens sammanhållningspolitik förser medlemsländerna med ett värdefullt verktyg för anpassning av regionala och nationella ekonomier i åldrandekontexten. Gemenskapens strategiska riktlinjer för EU:s sammanhållningspolitik fastställer tre övergripande riktlinjer i linje med Lissabonagendan:

- Göra Europa och dess regioner till attraktivare platser att investera och arbeta i.

- Förbättra kunskap och innovation för tillväxt.
- Fler och bättre jobb.

Förordningarna som reglerar sammanhållningspolitikens fonder (ERUF, ESF, Sammanhållningsfonden) utvecklar ytterligare de prioriteringar som ska tas upp i de allmänna konvergens- och konkurrenskraftsprogrammen. Åldrandet är särskilt omnämnt i synnerhet i samband med flera prioriteringar inom riktlinjen: **Fler och bättre jobb.** I alla händelser kan ett framgångsrikt uppnående av de mål som fastställts i Gemenskapens strategiska riktlinjer endast garanteras på medellång och lång sikt genom att säkerställa att de bakomliggande demografiska trenderna beaktas i nationell och regional strategisk planering om politiken anpassas till regionala och lokala behov och om de möjligheter som erbjuds också nyttjas.

Avslutningsvis står det klart att demografisk förändring, som en bakomliggande social trend, kräver ett brett spektrum av politiska åtgärder. EU:s sammanhållningspolitik – som främjar integrerad strategisk planering för inriktning på utvecklingsmål genom partnerskapsarbete – gör det möjligt att skraddarsy regionala åtgärder för varje regions särskilda omständigheter med finansiellt stöd i form av en mångårig budget.

Upprustning av gamla industriområden i Graz West, Österrike.

Europas demografiska framtid – en utmaning som öppnar möjligheter

För de flesta åtgärder som vidtas som svar på den demografiska förändringen är ansvaret medlemsländernas – de centrala, regionala och lokala myndigheternas; och i många är arbetsmarknadens parter och ideella organisationer inblandade. Icke desto mindre kan EU spela en viktig roll genom att underlätta processen med anpassning till förändring. Demografisk förändring är en gemensam angelägenhet för hela EU, vilket klargjordes av de stats- och regeringschefer som, vid det europeiska toppmötet på Hampton Court (UK) år 2005, studerade Europas framtid i globaliseringskontexten. Under det senaste året har frågan varit föremål för omfattande diskussioner inom Europeiska kommissionen på grundval av den konsultation som följde på 2005 års Grönbok, frågestunder med experter och omfattande forskningsarbete som utförts med stöd av Europaparlamentet.

De slutsatser som drogs av denna intensiva verksamhet står att finna i det nyligen utgivna meddelandet **”Europas demografiska framtid – en utmaning som öppnar möjligheter”**⁽⁴⁾. Budskapet är att åldrandet är en utmaning som vi kan möta om vi tar till vara de möjligheter som står oss till buds, särskilt under de kommande tio åren. Kommissionen har för medlemsländerna lagt

fram en omfattande strategi som täcker fem nyckelområden inom vilka åtgärder bör vidtas:

Europa kan göra mer för att stödja sin demografiska förnyelse. Detta innebär att skapa villkor som gör det möjligt för alla européer att förverkliga sin önskan att ha en familj. Att ha barn bör vara möjligt för alla och det kräver särskilt att man kan förena arbete, familj och privatliv. Alltför ofta måste kvinnor fortfarande välja mellan arbete och familj. Kommissionen har, samtidigt som den antog meddelandet om demografi, konsulterat arbetsmarknadens parter angående vidare åtgärder att vidta för att underlätta att förena arbete och familj, särskilt vad gäller områdena för föräldraledighet och arbetsorganisation.

Europa måste höja sysselsättningsnivåerna ytterligare. Vi måste höja sysselsättningsgraderna för kvinnor, ungdomar och äldre för att uppnå en bättre balans mellan yrkesverksamma och pensionärer. Detta är redan en prioritering i Lissabonstrategin. I synnerhet måste vi minska förtidspensioneringarna och utveckla strategier för ett ”aktivt åldrande”, bland annat inom företag. Detta kräver investeringar i utbildning och högkvalitativa arbetsvillkor under hela levnadsloppet.

Gemenskapens strategiska riktlinjer för sammanhållning

Gemenskapens strategiska riktlinjer för sammanhållning, som antogs av rådet den 6 oktober 2006⁽⁵⁾, innehåller principerna och prioriteringarna för sammanhållningspolitiken och föreslår sätt på vilka europeiska regioner fullt ut kan använda de fonder och instrument som finns tillgängliga för nationella och regionala hjälpprogram mellan år 2007 och år 2013. Riktlinjerna kompletterar de särskilda förordningarna för fonderna och strävar efter att åstadkomma balans mellan de dubbla målen med agendan för tillväxt och sysselsättning och territoriell sammanhållning samt att hjälpa medlemsländer när de förbereder sina nationella och regionala strategiska prioriteringar för denna period. Med tanke på detta bör program som medfinansieras genom sammanhållningsinstrument försöka inrikta sig på resurser inom följande tre prioriteringsområden:

- **Göra medlemsländer, regioner och städer attraktivare** genom att förbättra tillgängligheten, säkerställa adekvat kvalitet och nivå på tjänster samt bevara deras miljöpotential.
- **Uppmuntra innovation, entreprenörskap och tillväxt av kunskapsekonomin** genom forsknings- och innovationskapacitet, inklusive ny informations- och kommunikationsteknik.
- **Skapa fler och bättre arbetstillfällen** genom att locka människor ut på arbetsmarknaden eller till entreprenörsverksamhet, förbättra arbetstagares och företags anpassningsbarhet samt öka investeringar i humankapital.

Att ta itu med den demografiska utmaningen bör inte nödvändigtvis betraktas som en separat prioritering utan snarare som en utmaning att möta med hjälp av regionalpolitik med hänsynstagande till den åldrande arbetskraften och befolkningen i allmänhet. På grund av minskande eller låg folktäthet är vissa regioner och områden mer drabbade än andra, eller också ställs de helt enkelt inför hot och möjligheter tidigare. Exempelvis kommer demografiska verkningar att kräva en kostsam omstrukturering av social service och äldreomsorg, vilket kommer att medföra kedjereaktioner för näringslivet. Med utgångspunkt i regionernas potential och med stöd av EU:s sammanhållningspolitik kan utmaningarna med snabb ekonomisk och social omstrukturering och demografiskt åldrande mötas genom att

- öka konkurrenskraften i de regionala ekonomierna,
- anpassa befintliga infrastrukturer och tjänster till förändrade behov,
- förutse flaskhalsar på arbetsmarknaden och kompetenskrav,
- öka rörligheten på arbetsmarknaden och den geografiska rörligheten,
- bevara en frisk arbetsstyrka.

Efter antagandet av gemenskapens strategiska riktlinjer för sammanhållning kompletterades det EU-ramverk inom vilket de nationella strategiska referensramverken och framtida programmen ska presenteras.

⁵ Europeiska unionens råd: Beslut 702 (2006) av den 6 oktober 2006, publicerat i *Europeiska unionens officiella tidning* (EUT) den 21 oktober 2006, sid. 11–32.

⁴ Europeiska kommissionen, ”Europas demografiska framtid – en utmaning som öppnar möjligheter”, Meddelande 571 (2006) av den 12 oktober 2006.

Vi behöver ett **produktivare och konkurrenskraftigare Europa**. Den framtida ekonomiska tillväxten kommer i allt högre grad att bero på produktivitetsvinster och vår förmåga till förnyelse, och därmed på investering i utbildning samt forskning och utveckling. Den kommer också att bero på i vilken grad företag kan utnyttja nya marknadsmöjligheter i samband med behoven hos en äldre befolkning, däribland mycket aktiva äldre konsumenter, som kan vara mycket krävande, men också ett ökande antal mycket gamla människor som behöver socialvård och sjukvård. Våra ekonomier och samhällen måste förbereda sig för dessa nya kravmönster genom att utveckla nya och bättre produkter och tjänster och genom att utbilda människor för de nya jobb detta medför.

Europa måste förbereda sig på att ta emot och integrera invandrare. Invandring kommer inte att förhindra åldrandet och de utmaningar detta medför. Men allteftersom befolkningen i arbetsför ålder minskar kan ett ökat behov av invandrare på arbetsmarknaden förväntas. Frågan är inte om vi ska ha en invandring eller ej utan om Europa kommer att kunna hantera invandringen bra, i arbetsmarknadens, invandrararnas eget och deras ursprungslandets intresse.

Slutligen behöver Europa sunda offentliga finanser. Åldrandet kommer att kräva ökade utgifter för pensioner, sjukvård och långtidsvård. Endast om det sociala skyddet bygger på hållbar finansiering kan vi förvänta oss att det ger adekvat utdelning i det långa loppet. Sådan hållbar finansiering kommer inte endast att härröra från den offentliga budgeten – besparingar och privata försäkringar kommer också att ha en roll att spela i detta sammanhang.

Meddelandet tillhandahåller ett ramverk för utveckling av strategier för att ta itu med den demografiska förändringens utmaningar. Det bygger på Lissabonstrategin och tillför ett mer **långsiktigt perspektiv**, framförallt med sin nya fokus på demografisk förnyelse. Kommissionen har för avsikt att underlätta denna process. Som ett första steg anordnade den ett forum, den 30–31 oktober 2006, om Europas demografiska framtid – ett sådant forum kommer att äga rum en gång vartannat år. Detta kommer att omfatta evenemang där god praxis kan utbytas mellan alla som har att göra med hantering av demografisk förändring. Samtidigt kommer dessa forum att utgöra en plattform för presentation av ny vetenskaplig forskning om demografi och dess inverkan på ekonomi och samhälle. Slutligen bör de utforma ett gemensamt förhållningssätt för att möta den demografiska förändringens utmaningar. Kommissionen hoppas också att liknande forum, med stöd från strukturfonderna, ska anordnas på nationell, regional och kanske till och med lokal nivå så att beslutsfattare och intressenter på alla nivåer kan förbereda sig för de förändringarna som väntar.

I forumets arbete kommer en ny **grupp regeringsexperter** på hög nivå att delta, varvid ett närmare samarbete mellan medlemsländerna kommer att upprättas i demografiska frågor och familjefrågor. Kommissionen emottar även en översyn

av beredskapen för den demografiska förändringen i de årliga framstegsrapporterna som läggs fram inom ramen för Lissabonstrategin.

Regioner för ekonomisk förändring

Förutom förberedelsen och antagandet av de allmänna operativa programmen fortsätter kommissionen att ta itu med de kärnfrågor som de europeiska regionerna står inför. "Regioner för ekonomisk förändring" är ett förebyggande initiativ som erbjuds medlemsländer, regioner och städer som hjälp att genomföra den förnyade Lissabonagendan genom åtgärder som syftar till ekonomisk modernisering. Det avser att dra uppmärksamheten till erfarenhet och god praxis från högpresterande regioner och att överföra den till regioner som vill bli bättre. Den syftar dessutom till att knyta detta utbyte av god praxis fastare till genomförandet av de allmänna konvergens- och konkurrenskraftsprogrammen.

Initiativet Regioner för ekonomisk förändring beskrivs i kommissionens meddelande (2006) 675 ⁽⁶⁾. Det kommer att verka genom mekanismerna för interregionalt samarbete och nätverken för stadsutveckling inom ramen för målet Territoriellt samarbete för att påskynda utnyttjandet av goda idéer.

Jämfört med befintliga mekanismer innehåller det flera nya såsom

- identifiering av 30 prioritetsteman med fokus på ekonomisk modernisering och den förnyade Lissabonagendan,
- skapande av en "tvåvägsbro" mellan nätverken och de traditionella programmen,
- förbättrad kommunikation genom en årlig konferens och priser,
- ett påskyndat alternativ genom vilket kommissionen ska upprätta frivilliga nätverk kring utvalda prioriterade teman för att tillhandahålla en lätttrölig försöksverkstad för politiska idéer.

Kommissionens meddelande följdes av ett arbetspapper som fastställde 30 prioriterade teman. Ett av dessa teman är "att möta den demografiska utmaningen". Regioner som arbetar med detta tema ska slå samman sin erfarenhet när det gäller att hantera följderna av demografisk förändring samt utforma åtgärder som skulle kunna vidtas inom ramen för de allmänna regionala och nationella programmen. Många andra teman har en direkt anknytning till anpassningen till ett åldrande samhälle, däribland "skapa friska samhällen", "bättre IKT-förbindelser mellan regioner" och "integrera ungdomar i utanförskap" för att bara nämna några få.

Den första årliga konferensen inom ramen för Regioner i ekonomisk förändring kommer att äga rum den 7–8 mars 2007 i Bryssel, och ämnet kommer att vara "Främja konkurrenskraft genom innovativ teknik, produkter och friska samhällen".

⁶ Europeiska kommissionen: Regioner för ekonomisk förändring, Meddelande 675 (2006) av den 8 november 2006.

Levnadsförhållanden i europeiska städer: Urban Audit (stadsanalys)

Den demografiska förändringen och dess utmaningar har följder för Europas städer. 80 procent av EU:s befolkning lever i tätorter, och institutioner som har att göra med stadsplanering måste svara på den förändrade efterfrågan vad gäller kollektivtrafik, bostäder, vårdtjänster och utbildning. Urban Audit, som upprättades år 2003 av Europeiska kommissionens generaldirektorat för regionalpolitik i samarbete med Eurostat och nationella statistiska institut, gör det möjligt att göra jämförelser mellan mer än 250 städer runt om i Europa. Trehundra variabler samlas in inom nio nyckelområden som demografi, sysselsättning och miljö. Detta kommer att göra det möjligt att få fram indikatorer för viktiga kärnstäder och större tätorter med en befolkning på över 50 000 invånare samt för stadsdelsområden.

På grundval av dessa data har en "Lägesrapport för europeiska städer" sammanställts för Europeiska kommissionen. Den betonar bland annat ett övergripande urbant förfall i 80 av de städer och större tätorter som omfattas av Urban Audit. Ett sådant förfall står framförallt att finna i Östtyskland och i alla central- och östeuropeiska länder. Data om åldersgruppers strukturer och migrationer kompletterar bilden. Det innebär att det krävs ytterligare kvantitativ och kvalitativ analys av företeelser som hör samman med detta, som städernas ohämmade utbredning och utflyttningsprocesser. Jämförelse av data om särskilda grupper, som enpersonshushåll, är också möjlig (se box). Kartan på sidan 10 är hämtad från denna rapport.

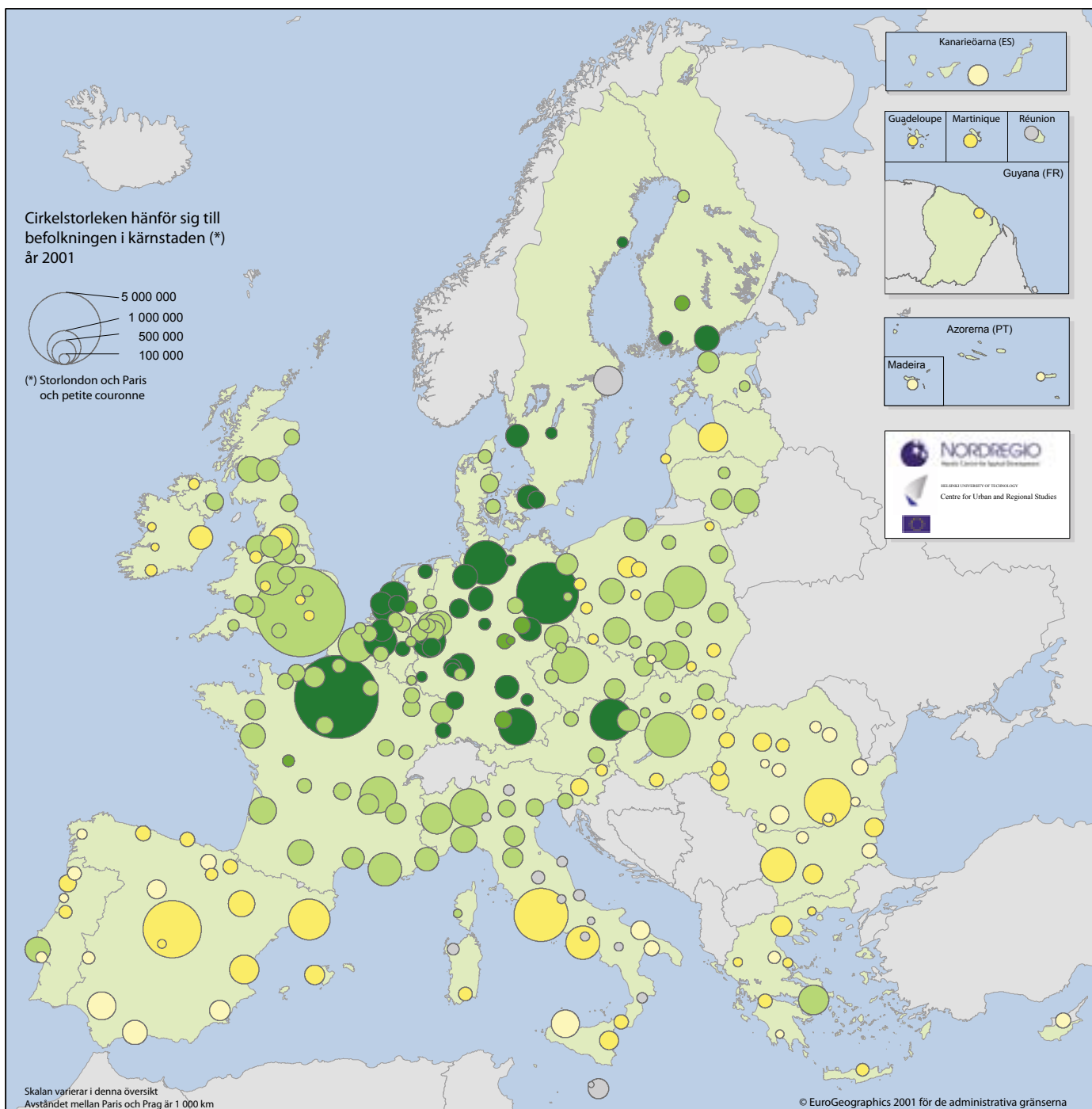
Mer information om Urban Audit finns att tillgå på:
www.urbanaudit.org

Royal Canal, staty över författaren Brendan Behan, Dublin, Irland.

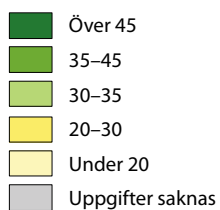
Singlar i staden

Stadsliv är inte lika lockande för alla. Vissa människor tycker om stadslivets hektiska liv och rörelse, medan andra föredrar lugnet på landsbygden eller en mindre orts intima karaktär. Efterhand som människor blir äldre kan också deras inställning förändras. En person kan till exempel flytta till en stad som student, dela lägenhet med en partner när han eller hon börjar sitt första arbete, flytta ut till ett förortsområde för att bilda familj och sedan, när barnen har vuxit upp, flytta tillbaka för att utnyttja fördelarna med närheten till restauranger, museer och gallerier. Men det är inte bara fråga om ett personligt val. Bostäder i centrum av en stad är ofta avsevärt mycket dyrare än i utkanterna och vissa människor tvingas leva i avlägsna ytterområden. Skillnader i livsstil, inkomst och ålder är alla bidragande faktorer till att stadsinvånarens demografiska profil skiljer sig mycket från den nationella profilen. Ett bra exempel är andelen singlar. Singlar (enpersonshushåll) tenderar att leva i städer. I praktiskt taget alla de städer som täcks av Urban Audit är andelen singlar högre, ofta mycket högre, än i landet som helhet. I flera huvudsakligen stora och viktiga städer mitt i Europa, liksom i en del städer i Finland och Sverige, bestod mer än 50 procent av alla hushållen av endast en person. Exemplet inbegriper Groningen och Amsterdam i Nederländerna; Trier, München och Frankfurt am Main i Tyskland; Stockholm och Göteborg i Sverige; och Köpenhamn i Danmark. I Medelhavsländerna och i de central- och östeuropeiska länderna är det mindre vanligt att leva ensam. I flera städer i Bulgarien, Burgas, Pleven och Vidin; i Italien, Palermo, Taranto och Bari; samt i flera portugisiska och spanska städer var andelen mindre än 20 procent. Andelen singlar är också könsberoende. Det är mer sannolikt att en ung singel i en stad är en man, medan en äldre singel i en stad med största sannolikhet är en kvinna. Även om andelen enpersonshushåll är större i mellersta Europa, ökar numera antalet med tiden i alla delar av EU och växer särskilt snabbt där andelen brukade vara låg. Många enpersonshushåll har en benägenhet att dras mot varandra, vanligtvis mot stadens centrum. I centrum av städer är helt klart servicenivån hög och läget svarar bra mot singlars och andra ensamståendes behov. Yngre stadsbor lockas sannolikt av utbudet när det gäller fritidsaktiviteter, medan äldre stadsbor tycker att det är bekvämt med närheten till affärer, kollektivtrafik och vårdinrättningar. Bostadsmarknaden speglar sådana krav, och bostäder för enpersonshushåll kan vara svåra att finna utanför stadscentrum.

Enpersonshushåll

Totalt antal enpersonshushåll som andel (%) av alla hushåll 2001 i kärnstäder

Uppgifter från Estland och Lettland 2000; Frankrike 1999, Irland, Polen, Rumänien och Slovenien 1996–2002. Värden från Tyskland, Spanien och Förenade kungariket är uppskattningar. Uppgifter delvis tillgängliga från Italien och Sverige. Uppgifter saknas från Malta

Fuente: base de datos de la auditoría urbana

Sverige

Bredband för norra Norrland

Mål 1-programmet har gjort det möjligt för områdena längst upp i norra Sverige att få tillgång till bredband. Detta har fått praktiska följder för undervisning, vård och industriell forskning.

Kvaliteten på infrastrukturer som har att göra med informations- och kommunikationsteknik (IKT) är väsentlig för så avlägsna, vidsträckt (165 000 km²) och glesbefolkade (3 inv./km²) regioner med mycket bistra klimatförhållanden som Norrbottens län längst upp i norra Sverige. I detta marknadsområde, som betraktas som olönsamt av den privata sektorn, åligger det svenska staten att upprätta dessa infrastrukturer och garantera deras kvalitet, allt till en rimlig användarkostnad för berörd befolkning. Strukturfondsbistånd har utvidgat statens insats genom att ge staten ytterligare finansiering för att göra det möjligt för de mest avlägsna delarna i tre specifika områden inom dess territorium att få tillgång till denna utrustning.

IKT utgör en viktig del av programmet "Norra Norrland" inom ramen för Mål 1 med en total budget på 75 miljoner euro för utvecklingen av sådan teknik. Syftet är att göra Norrbotten till "en högteknologisk region i ett högteknologiskt land". I Norra Norrland har man klargjort att utvidgningen av informationsteknisk infrastruktur måste gagna alla användare, hushåll, företag och offentliga organisationer. Programmet prioriterar därför två handlingslinjer: utbyggnaden av bredbandsnätverket och utvecklingen av tillämpningar baserade på bredbandskommunikation.

Invånare och operatörer i samverkan

Utläggandet av cirka 3 000 km fiberoptiska kablar anförtroddes företaget IT Norrbotten AB, som ägs av landstinget samt de 14 kommunerna i länet. De lokala kommunstyrelserna hade till uppgift att avgöra prioritetsordningen för byarnas anslutning. När dessa väl utrustats tog olika leverantörer av internettjänster över.

Bortsett från de betydande tekniska utmaningar som förorsakades av klimatförhållanden vilade hela processen på nära och oavbrutna relationer mellan de tekniska operatörerna och de lokala befolkningarna för att man skulle kunna säkerställa bästa möjliga tjänst till bästa pris. Det faktum att invånare och kommunala instanser involverades i processen gjorde också anpassningen lättare och gynnade användningen av denna för många människor helt nya teknik.

Innovativa tillämpningar

Mer än 300 byar i Norrbotten har numera bredband och när arbetet väl fullbordats i slutet av år 2006 har 93 procent av regionens befolkning tillgång till bredband.

Initiativet, som uppfattas som ett tillfälle till utveckling av landsbygden, omfattar ett antal av regionens invånare, föreningar och regionala organisationer och förstärker därigenom den territoriella sammanhållningen. Projektet har lett till skapandet av 60 arbetstillfällen och tre företag.

Investering i bredband främjar tillväxt och lokala tjänster. Anslutningen av de nordliga områdena till informationsmotorvägarna har redan lett till innovativa tillämpningar inom tre särskilda områden:

- Undervisning: alla skolor i regionen är nu uppkopplade och hela Norrbotten har tillgång till ett betydande utbildningsutbud.
- e-hälsa: Med hjälp av de digitala och audiovisuella möjligheter som bredband erbjuder syftar projektet "Tryggve" till att testa lösningar på distans för ett helt spektrum av vårdinsatser: medicinska rutinkontroller (puls, blodtryck, etc.); postoperativ sjukgymnastik för patienter med kroniska njursjukdomar; kontroll efter förlossning och assistens till nyblivna föräldrar samt kvalitetskontroll av vård i äldreboende.
- Industriell forskning och nätverksteknik: Av praktiska skäl (extrema förhållanden, sekretesskäl) har biltester ofta utförts på avlägsna platser på landsbygden. Tillgång till bredband har gjort det möjligt för Volvo att på distans i realtid testa sina nya fordon i Norrbotten, där forarna och testplattformarna är direkt kopplade till tillverkarens laboratorier i Göteborg, mer än hundra mil därifrån.

På grund av frosten grävs inte alltid bredbandskablar ner i marken utan hängs i stället upp i luftledningarnas stolpar.

Projekt: Bredbandsutbyggnad i Norrbottens län

Program: Mål 1

Total kostnad: 10 200 000 euro

EU-bidrag: 4 500 000 euro

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)

Tidsramar: 2000–2006

Kontakt: IT Norrbotten AB

Anders Sjödin, projektledare

Skapa Företagsby

SE-961 50 Boden

Sverige

Tfn (46-921) 570 94, (46-70) 565 70 94

anders.sjodin@itnorrboten.se

<http://www.itnorrboten.se/>

Nederländerna

Kollektivtrafik "à la carte"

Detta nya koncept för kollektivtrafik, som genomförts lokalt med hjälp av Europeiska regionala utvecklingsfonden, är på god väg att tillämpas över hela den yngsta provinsen i Nederländerna.

Fram till helt nyligen led provinsen Flevoland av besvärligheter i det regionala kollektivtrafiksystemet: brist på bussar på kvällar och veckoslut, indragning av vissa linjer och, för många invånare, brist på kollektiva transportmedel i närheten av deras hem. Samtidigt rådde större behov av kollektiva transportmedel på grund av den åldrande befolkningen och ett ökat antal handikappade och sjuka.

De nederländska myndigheterna, som var medvetna om kollektivtrafikens sociala och ekonomiska betydelse och dess miljömässiga fördelar, utformade en nationell strategi för att bättre uppfylla kraven på effektivitet, tillgänglighet och säkerhet i kollektivtrafiken. Det var också nödvändigt att praktiskt tillämpa den nya lagen om handikappade (Wet voorziening gehandicapten, WVG), som trädde i kraft år 1994. Med tanke på detta föredrog man ett enda övergripande system för transport av handikappade framför flera skilda system. Sonderingar, allt från diskussioner till undersökningar, företogs och anpassades till regional och lokal nivå. På så vis uppkom ett nytt koncept: Kollektivtrafik "à la carte".

Ett nytt koncept

Detta är en flexibel formel som kombinerar en taxiliknande tjänst med traditionell kollektivtrafik. Med ett enda telefonsamtal görs på begäran en färdväg upp för att ta resenären dit han eller hon önskar, även till platser dit kollektivtrafiklinjerna inte går. Man kan därför resa från dörr till dörr eller gå på sport- eller kulturevenemang och använda sig av bästa möjliga kombination av olika transportmetoder. Allt detta är tillgängligt för endast en aning högre avgift än, eller i vissa fall samma pris som, normala linjer och är avsevärt mycket billigare än taxitaxor. Ytterligare rabatt erbjuds handikappade innehavare av ett WVG-kort, och rullstolar kan tas med i taxibilar och på bussar.

En knuff från ERUF

Konceptet, enkelt i sin princip och sofistikerat i praktiken, är helt inriktat på människors behov. Det första ERUF-stödet gällde Mobimax-projektet som sattes igång i april år 2000 i förortsområdet Noordoostpolder. I oktober 2001 började man genomföra projektet om "Kollektivtrafik på begäran" (Collectief Vraagafhankelijk Vervoer, CVV) i regionen Dronten, även detta medfinansierat av EU.

Den nya formeln har varit mycket framgångsrik och antalet användare har överträffat alla förväntningar. Detta i så hög grad att Regiotaxi Flevoland upprättades den 4 april 2005 för att ta över från de föregående projekten, denna gång utan bidrag från ERUF. Den täcker områdena Noordoostpolder, Dronten, Zeewolde och, från och med 2006, provinshuvudstaden Lelystad.

Regiotaxi Flevoland är för närvarande tillgänglig för alla regionens invånare alla dagar i veckan från 06.00 till 01.30 med en halvtimmars varsel eller mer. Fasta taxor tillämpas på resor inom maximalt fem zoner, utanför vilka en tilläggsavgift tillkommer. Den totala resekostnaden anges vid bokningstillfället. Om det av logistiska skäl kan anordnas gemensamma färdvägar för flera resenärer ges tidsgarantier med en marginal på max 15 minuter före och efter den fastställda tiden.

Projekt: Mobimax/Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV)
Program: Mål 1 Flevoland 1994–1999 (Mobimax); Mål 1 Utfasning Flevoland 2000–2006 (CVV)
Total kostnad: 318 181 euro (Mobimax); 192 175 euro (CVV)
EU-bidrag: 105 000 euro (Mobimax); 78 311 euro (CVV)
Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)
Tidsramar: 2001–2004
Kontakt: Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV) te Dronten
 E. Smit, Beleidsmedewerker
 Postbus 100
 NL-8250 AC Dronten
 Nederländerna
 Tfn (31-32) 138 89 40
 Fax (31-32) 131 31 30
 b.smit@dronten.nl
http://www.flevoland.nl/themas/verkeer_en_vervoer/openbaar_vervoer/regiotaxi

Handikappade erbjuds transport.

Förenade kungariket

Kompetensflykten hejdas: Kombinerade universitet i Cornwall

Ett partnerskap mellan högre utbildningsinstitutioner stimulerar den ekonomiska utvecklingen i denna perifera landsbygdsregion i Förenade kungarikets sydvästra hörn.

Samlad insats kring detta gruvinspektionsprojekt.

Med sin unika livsstil och dramatiska landskap har grevskapet Cornwall (befolkning: 500 000) varit ett av Storbritanniens ledande turistmål i över 100 år och betraktas fortfarande som ett attraktivt område att tillbringa sin pensionstid i. På senare tid har emellertid en av Cornwalls allvarligaste utmaningar varit den årliga utflyttningen av ungdomar som slutat skolan och inte kunnat studera de universitetsämnen de valt nära hemorten. Dessutom är det mycket få som återvänt till Cornwall efter avlagd examen, vilket splittrat familjer och gjort det svårt för lokala företag att förnygra sin arbetsstyrka.

Combined Universities in Cornwall (CUC) upprättades för att ta itu med denna förlust av unga kreativa talanger och för att hjälpa regionen att ta vara på de möjligheter som erbjuds av kunskapsekonomin. Partnerskapet omfattar universiteten i Exeter och Plymouth, Falmouth College of Arts, the Open University, College of St Mark and St John, Cornwall College, Truro College och Penwith College.

Ekonomisk förnyelse inom synhåll

CUC har antagit en plan i olika faser. Fas 1, som fick ett garanterat finansieringspaket på 97 miljoner euro år 2001, för att klara utvecklingen av Tremough Hub Campus i Penryn och tillskott till nya och/eller renoverade högskolebyggnader på andra ställen runt om i Cornwall med plats för över 2 000 studenter. Fas 2 beslöts i mars 2005 och omfattar vidarearbete på nya och befintliga faciliteter i syfte att skapa ytterligare 2 400 högskoleplatser till år 2007. Redan nu pågår arbete om förslag till en eventuell Fas 3, då Cornwall förbereder sig för konvergensfinansiering från och med år 2007.

Utveckling av infrastrukturen är en viktig aspekt av projektet, men det är innovationsandan som driver det framåt. Ekonomisk förnyelse är central för CUC-initiativet, och medan över 400 kurser på universitetsnivå nu kan erbjudas, håller man på att bana väg för nya planer tillsammans med lokala företag som kommer att kunna bidra till områdets ekonomiska och sociala pånyttfödelse. Till exempel utexaminerades fredagen den 14 juli 2006 Förenade

kungarikets första studenter någonsin i ämnet förnybar energi. Efter denna kurs kan förväntas en ökning av arbetstillfällen relaterade till detta ämnesområde, särskilt som en färsk rapport från det brittiska handelsdepartementet förutspår att uppemot 35 000 nya arbetstillfällen kommer att skapas inom området för förnybar energi fram till år 2020.

Kompetens och jobb

Det förutspådda bruttoföreläsningsvärdet (BFV) som genereras av CUC i Cornwall kommer att överstiga 265 miljoner euro fram till 2025, och man antar att det mesta av detta BFV kommer att ackumuleras genom utvecklingen av universitetskompetens och ökning av antalet anställda med universitetsexamen. Faserna 1 och 2 förväntas leda till skapandet av cirka 4 000 arbetstillfällen fram till 2025, och över 430 nya undervisnings- och stödjobb har redan inrättats som en direkt följd av CUC-initiativet.

Som ett resultat av de erfarenheter som gjorts har projektet mycket att erbjuda andra regionala initiativ inom EU. CUC:s framgång fick också sitt erkännande av kommissionären för regionalpolitik, Danuta Hübner, vid hennes besök i Cornwall i maj 2006. Hon kände att CUC "motsvarar efterfrågan på en betydande institution för högre utbildning som inte enbart kommer att hejda kompetensflykten utan till och med att locka begåvning och kunskap utifrån till regionen och bli ett ekonomiskt centrum som kommer att generera praktiska och kommersiella spin-offs allt eftersom det växer och utvecklas".

Under de kommande åren kommer den kombinerade verkan av en bredare arbetsstyrka med universitetsexamen, expertstöd till lokala företag och skapandet av nya företag som en följd av akademisk forskning att spela en mycket viktig roll för utvecklingen av en kunskapsbaserad ekonomi som bör kunna garantera Cornwalls framtida välfärd.

Projekt: Combined Universities in Cornwall

Program: Cornwall and the Isles of Scilly Mål1

Total kostnad: 220 000 000 euro

EU-bidrag: 112 100 000 euro (ERUF: 95 400 000 euro (ESF: 16 700 000 euro)

**Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)/
Europeiska socialfonden (ESF)**

Tidsramar: Fas 1: januari 2001–oktober 2005;

Fas 2: mars 2005–oktober 2010

Kontakt: Nigel Hewitt

CUC Coordination Office

Tremough, Penryn

Cornwall TR 10 9EZ

Förenade kungariket

Tfn (44-13) 26 37 04 30

nigel.hewitt@cuc.ac.uk

<http://www.cuc.ac.uk/>

Estland

Att förena två trender samtidigt: "Omhändertagna barn, mödrar på arbetet"

Innovativa metoder i utbyggnaden av barnomsorgen i Estland.

Estlands totala födelsetal har ökat till ett genomsnitt på 1,5 barn per kvinna från ett genomsnitt på 1,3 barn per kvinna i slutet av 1990-talet. Detta är ett resultat av ett regeringsinitiativ som syftade till att stödja nationens befolkningsutveckling genom att ge månatliga bidrag till kvinnor som har barn. Statistiken visar emellertid att 80 procent av alla kvinnor vill samordna karriär och familjeliv, men det finns bara plats för mindre än 50 procent av alla barn i åldern ett till fyra år på dagis eller i lekgrupper. Eftersom 48 procent av kommunerna har köer för dagisplatser och alternativ barnomsorg är för dyr, är den enda lösningen för många föräldrar att ordna barnomsorgen svart eller på den grå marknaden.

I Pölva spelar ett Equal-utvecklingspartnerskap (UP) en nyckelroll i utvecklandet av nya möjligheter till barnomsorg. Partner i detta UP "Omhändertagna barn, mödrar på arbetet" är Ministeriet för integrations- och etniska frågor, familjeutbildningsinstitutet Perekasvatuse Instituut samt Pölva Union for Child Welfare, en icke-statlig organisation som verkar för mödrars och barns intressen.

Teststation

I projektet har cirka 30 kvinnor redan fått utbildning som var särskilt utformad för familjeomsorg. Efter detta första stadium har gruppen erbjudits utbildning i entreprenörskap, kontinuerlig rådgivning och finansiellt stöd för att göra det möjligt för gruppmedlemmarna att starta företagsverksamhet eller bli egenföretagare.

Det juridiska ansvaret för barnomsorgen i Estland ligger ändå kvar hos kommunerna. Vissa privata barnomsorgstjänster finns att tillgå i de större städerna, men projektet vill tillhandahålla de tjänster som behövs i mindre städer och byar.

Teststationen är Pölva, där projektet har inrättat en lekgrupp i en byggnad som tillhör kommunen och som även hyser andra kommunala tjänster. Nu tar många föräldrar från det kringliggande landsbygdsområdet sina barn till lekgruppen. Medan deras barn tas om hand kan dessa föräldrar arbeta

En praktikant får praktisk erfarenhet av barnomsorg.

deltid eller kanske besöka andra offentliga verksamheter eller helt enkelt gå ut och shoppa. Allt som man lärt sig i Pölva-försöket kommer att kunna hjälpa EQUAL-partner att upprätta partnerskap och samarbete mellan lokala myndigheter och nya arrangörer av barnomsorg.

Höja medvetenheten

Parterna har fortfarande ett antal utmaningar att anta om de verkligen ska överföra den nya modellen på det reguljära barnomsorgssystemet i Estland. En av dessa är att öka allmänhetens medvetenhet om de problem som unga föräldrar, och särskilt unga mödrar, står inför när det gäller att förena familj och arbetsliv. UP anordnar därför en rad informations- och publicitetsverksamheter för att främja en kultur som stöder barn och familjer.

Det konkreta resultatet av detta UP möjliggjorde också ett betydande bidrag till ett förslag till en lag som ska träda i kraft år 2007. Denna nya lagstiftning kommer att föra in alternativa former av barnomsorg i den befintliga generösa och omfattande estniska familjepolitiken.

Vad gäller påverkan på andra länder samarbetar UP "Omhändertagna barn, mödrar på arbete" med tre transnationella partner i Frankrike, Italien och Förenta kungariket. Dessa partner avser att utbyta god praxis i fråga om att skapa möjligheter för potentiella anordnare av barnomsorg genom innovativ vägledning, utbildning, coaching och verksamhetsstöd.

Projekt: Omhändertagna barn, mödrar på arbetet

Program: Equal gemenskapsinitiativ (1:a urvalsomgången)

Total kostnad: 216 640 euro

EU-bidrag: 154 356 euro

Europeiska socialfonden (ESF)

Tidsramar: januari 2005–december 2007

Kontakt: Erika Vahtmaä

Office of the Minister of Population and Ethnic Affairs

State Chancellery of the Republic of Estonia

Rahukohtu 3, EE-15161 Tallinn

Estland

Tfn (37-2) 693 52 59

Fax (37-2) 693 52 54

Erika.vahtmae@riigikantselei.ee

Eire-Irland

Hjälp till förvärvsarbetande kvinnor

Föreningen Women's Community Projects, i Mullingar, vet hur man kan utnyttja EU-finansiering på ett bra sätt för att utveckla tjänster och verksamheter för förvärvsarbetande mödrar, enföräldersfamiljer och invandrarkvinnor i den nya kontext som utgörs av den irländska landsbygden. Föreningens barnomsorgstjänster, som medfinansieras av ERUF, har blivit en stor framgång.

År 1985 grundade Sr Finbarr Breslin tillsammans med några kvinnor från den lilla staden Mullingar (befolkning: 15 000) i landsbygdsregionen Westmeath en förening bestående av kvinnor som ville starta projekt som kunde svara mot deras behov. Det började med barnomsorgstjänster något som det på Irland tyvärr fortfarande råder brist på trots ett ökande antal förvärvsarbetande mödrar och enföräldersfamiljer.

Förutom olika utbildningsprojekt för socioprofessionell integration (husmodersutbildningar, hantverks- och alfabetiseringskurser, sekreterar-, bokförings- och datakurser, kurser i engelska för invandrarkvinnor etc.) och närområdestjänster (hemkörda måltider, ekonomisk rådgivning etc.) startade föreningen Women's Community Projects Pre-school Services Ltd, ett företag som sköter en utomordentlig barnomsorgsverksamhet.

I riktning mot ett omfattande barnomsorgssystem

1994 hade ledningsgruppen uttryckt sin önskan att utveckla ett förstklassigt system för alla sina verksamheter inklusive barnomsorgen, och därför inleddes planeringsprocessen för utveckling av ett omfattande system. Finansieringen säkerställdes i huvudsak med medel från bland annat gemenskapens stödmått för barnomsorg och även många insamlingsverksamheter företogs och därför kunde det första spadtaget tas den 25 februari 1997 för den nya utvecklingen, och i oktober 1997 började systemet tas i bruk.

Med den ökande efterfrågan på platser inom barnomsorgen var det nödvändigt att hitta fler ställen där barn kunde omhändertas

Barnomsorgsverksamhet i Mullingar.

efter skolan. Med finansiering från barnomsorgsprogrammet inom ramen för programmen för lika möjligheter rustade man år 2001 upp ett rum för fritidsverksamhet efter skolan. Sedan var det tillbaka till planeringsstadiet igen för ledningsgruppen, med planer på utveckling av faciliteter för fritidsverksamhet efter skolan och ett lekrområde utomhus, med samfinansiering från ERUF och EFS tillsammans med ett 15-tal offentliga och privata partner. I oktober 2002 började denna nya anläggning byggas och i augusti 2003 var den färdig.

Själva barnomsorgsverksamheten består av två barnstugor, två dagis, två förskolor och ett fritidshem. Barnomsorgen omfattar 110 heltidsplatser måndag till fredag, 47 veckor om året, för barn från tolv veckor till tolv år. Den nyttjas framförallt av föräldrar som deltar i utbildnings- och fortbildningsprogrammen eller i andra gemensamma utbildningsinitiativ som ordnas av föreningen. Denna senare verksamhet tar emot över 100 familjer per år och gör det möjligt för föräldrar att utveckla arbetskompetens, vilket uppmuntrar dem att gå tillbaka till förvärvsarbete.

I genomsnitt deltar varje år 145 barn i barnomsorgsverksamheten. Varje barn får professionell omvårdnad med hög kvalitet av en personal bestående av 27 anställda med erfarenhet och kompetens, tolv på heltid och 15 på halvtid.

Projekt: Women's Community Projects Pre-School Services
Program: Border, Midland and Western Region Operativt program
 (Prioritering 4: Social integrering och barnomsorg)
Total kostnad (barnomsorgsverksamhet): 520 650 euro
EU-bidrag: 438 746 euro
Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)
Tidsramar: 2002–2003
Kontakt: Women's Community Projects (Mullingar) Association Ltd
 c/o Sr Finbarr Breslin
 Parish Community Centre
 Bishops Gate Street
 IE-Mullingar, Co. Westmeath
 Irland
 Tfn (353-44) 934 43 01
 Fax (353-44) 933 50 26
 srfinbarr@wcpmullingar.ie

Interreg IIIB – Norra periferin

Deserve – skapa tjänster i avlägsna områden och glesbygder

Deserve-projektet strävar efter att göra modeller för tjänster överförbara till avlägsna områden och glesbygder bland de deltagande samarbetsregionerna i den norra periferin, Interreg IIIB-området.

Deserve-projektet har partners i Skottland, Sverige, Finland och på Island, och varje land har genomfört ett projekt i sin region med hjälp av en modell, eller element från olika modeller, som tidigare testats av partners i deras egen region.

Strategi

De huvudsakliga målsättningarna för Deserve är

- att förbättra den praktiska möjligheten att skapa tjänster,
- att testa överförbarheten hos modeller för att skapa tjänster på landsbygden bland parterna genom att tillämpa modeller som använts i andra partnerregioner,
- att förbättra tillhandahållandet och tillgängligheten av tjänster till avlägsna områden och glesbygder inom regionen i den norra periferin.

Planeringsstadiet i Skottland, Finland och Sverige samlade representanter från frivilliga, offentliga, utbildnings- och privata sektorer, som hade intresse i att tillhandahålla tjänster till avlägsna områden och glesbygder. Varje part i Deserve-projektet bidrog med en modell som i detalj förklarade vissa aspekter med att skapa tjänster som utfördes i deras egen region. Aspekter i dessa modeller överfördes sedan och testades av partnergrupper.

Medlemmar i Deserves styrelsegrupp i varmvattenkällan i Myvatn, Island.

Projekt: NPP Deserve (Tillhandahållande av tjänster i avlägsna områden och glesbygder)

Program: Interreg IIIB, Programmet Norra periferin

Total kostnad: 2 261 000 euro

EU-bidrag: 1 695 750 euro

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)

Tidsramar: 2004–2007

Kontakt: Barbara Love

NPP Internationell projektkoordinator

Scottish Council for Voluntary Organisations

Fairways House, Fairways Business Park, Castle Heather

Inverness IV2 6AA

Förenade kungariket

Tfn (44-14) 63 25 17 25

Fax (44-14) 63 71 60 03

barbara.love@scvo.org.uk

http://www.scvo.org.uk/

Fyra länder, fyra projekt

Det skotska projektet, som genomförs i Cowal-området i Argyll, syftar till att förbättra tillgängligheten av tjänster till utsatta personer som bor i området. Projektet har fem direktanställda med bas i Dunoon och har tillhandahållit tjänster till mer än 320 användare. Det totala antalet tillgängliga tjänster är över 70 och omfattar tjänster som banktjänster, fotvård, läkare, lunch-klubb, utbildningsverksamhet och även mer traditionella inköpsrelaterade tjänster.

Det finska projektet är inriktat på lokala experiment och strategier för landsbygdstjänster. Sex pilotåtgärder genomförs i Kainuu-regionen.

Det svenska projektets huvudsakliga målsättning är att främja samarbete mellan offentliga, privata och ideella föreningar i fråga om tjänster i de avlägsna glesbygdsområdena inom Västerbotten och Norrbotten.

Den isländska insatsen inom NPP Deserve-projektet leds av det isländska regionala institutet och består i att rapportera om genomförandet av Smart Communities Rural Initiative, vilket syftar till att visa användbarheten av IKT när det gäller att förbättra tillgängligheten till tjänster på landsbygden.

Att dela med sig av goda idéer

Efter ett besök på flera skotska servicecenter införde personal från den svenska byn Ruskele flera förändringar i sitt eget servicecentrums verksamhet. Det finns nu ett mycket större samarbete mellan kommunens offentliga service och privatpersoner. Till exempel är en restaurang som tidigare endast användes för skolor och äldre vård numera öppen för allmänheten. Det lokala servicecentret används nu för att tillhandahålla hårfrisörs- och fotvårdstjänster. Diskussioner pågår också om att ha banktjänster från servicecentret åtminstone en gång i veckan och att erbjuda sjuksköterskemottagning där, även detta en gång i veckan.

Det skotska projektet har nyligen kontaktats av en privat transportleverantör som föreslog att skoltransportfordon skulle kunna användas till lokal transport av behövande personer under den period då de inte används för att forsla barn från och till skolan.

Det finska Vuolajoki-projektet för elektroniktrustad lanthandel har utrustat två lanthandlar till att bli multiservicecentra i likhet med de svenska affärerna. Datorer med internetuppkoppling och webbkamera har placerats i affärerna och kan användas gratis.

Danmark

SOS-MX: Bekämpning av vårdkrisen

Ett regionalt förhållningssätt till förändrade mönster i vårdsektorn.

I Danmark har antalet äldre och mycket gamla människor i behov av daglig omvårdnad ökat dramatiskt under de senaste åren och kommer att fortsätta öka. Samtidigt råder en allvarlig brist på kvalificerad vårdpersonal, och många anställda inom vården börjar själva närma sig pensionsåldern. Dessutom är det allt färre personer, särskilt färre män, som är intresserade av att arbeta inom detta nästan helt kvinnodominerade område.

Å andra sidan finns det ett stort antal män som förlorat okvalificerade eller halvkväifierade jobb inom industrin och som har stora svårigheter att komma in på arbetsmarknaden igen. Det är dessa frågor som Equal-utvecklingspartnerskapet (UP) "Social- och Sundheds Mainstreaming Experimentarium", eller förkortat SOS-MX, föresatt sig att ta itu med.

Sammanlutning

SOS-MX har bildat en sammanslutning med alla relevanta aktörer i regionen. Dessa omfattar Norra Jyllands län, lokalt ansvariga för äldreomsorg, professionella yrkesutbildare, social- och vårdskolor, den danska samordningskommittén för utbildning och yrkesvägledning samt relevanta arbetsmarknadsorganisationer.

I början gjordes en utredning för att klargöra och kartlägga nuvarande och framtida, såväl kvinnliga som manliga, anställdas önskemål och behov i fråga om deras arbetsliv och privatliv. Resultaten tydde på att de befintliga strategierna för utbildning och arbetsmarknadsintegrering, som utformats av kvinnor för kvinnor, inte var anpassade till mäns sätt att lära sig eller deras uppfattningar om arbetsprestation.

Inom projektet upprättades därför fyra utvecklings- och studiegrupper. **Vägledning om kön och kultur i yrkeslivet** för att utveckla nya metoder för information och rådgivning; **Utbildning** för att se över de befintliga utbildningsprogrammen

för en bättre integrering av könsperspektiv; **Organisatorisk utveckling** för att skapa en ny flexibel arbetsorganisation; **Profil** för att utveckla och marknadsföra en bättre framtoning av sektorn.

Utbildning och jobb

Den danska vårdsektorn granskades ingående från en genusmedveten synvinkel i projektets rapport med titeln Florence Nightingale in Retreat. Utbildningsverktyg utvecklades också för att stödja stereotypfri rådgivning, och en introduktionskurs startades för att stödja rekryteringsprocessen i vårdsektorn. En dokumentär med namnet A Job for Real Men och två filmsnuttar producerades av projektet och visades på regional TV för att skapa en debatt om genusfrågor på arbetsplatsen.

Under nästa årtionde kommer andelen äldre att fortsätta öka medan andelen yngre kommer att minska, varför det blir ännu svårare att rekrytera ungdomar till vårdsektorn. I en sådan situation måste sektorn se till att verkligen ligga i framkant om den ska kunna locka tillräckligt många människor av alla sorter till utbildning och anställning. Ett andra Equal-projekt, Faktor 2007, har satts igång för att hjälpa till att skapa sig en sådan framskjuten ställning. Projektet håller nu på att bygga upp en positiv beskrivning av den framtida äldreomsorgssektorn genom att fokusera på rekryteringssystem baserade på principen om livslångt lärande.

Utbildning för yrkesverksamhet inom vårdsektorn i Norra Jylland.

Projekt: SOS-MX – Social og Sundheds Mainstreaming Experimentarium

Program: EQUAL Gemenskapsinitiativ (1:a urvalsomgången)

Total kostnad: 2 130 000 euro

EU-bidrag: 1 065 000 euro

Europeiska socialfonden (ESF)

Tidsramar: maj 2002–december 2004

Projekt: Faktor 2007

Program: Equal Gemenskapsinitiativ (2:a urvalsomgången)

Total kostnad: 1 330 000 euro

EU-bidrag: 665 000 euro

Europeiska socialfonden (ESF)

Tidsramar: maj 2005–december 2007

Kontakt: Helga Pinstrup or Caesa Szwebs

AMU Nordjylland – International Department

Sofievej 61

Postbox 519

DK-9100 Aalborg

Danmark

Tfn (45) 96 33 22 11

Fax (45) 95 33 22 01

hp@amunordjylland.dk (cs@amunordjylland.dk)

http://www.sos-mx.dk/

http://www.faktor2007.dk/

Tyskland

Tillbaka till staden

Programmet för egenägt boende i Leipzig är ett innovativt sätt att bekämpa utarmningen av stadskärnor.

Från att ha varit den största staden i det forna DDR efter Berlin såg Leipzig sitt invånarantal sjunka från 750 000 invånare på 1930-talet till 493 000 år 2000 innan det åter steg till dagens 500 000. Enbart under 1990-talet förlorade Leipzig 100 000 invånare. Det mycket låga födelsetalet förorsakade en befolkningsminskning på 25 000, och återföreningen ledde till en förlust av 60 000 arbetstillfällen inom industrin och föranledde 25 000 invånare att flytta till västra Tyskland. Samtidigt övergav 50 000 Leipzigbor stadens centrum för att i stället bosätta sig i förorterna eller på den kringliggande landsbygden. Slutresultatet blev tomma byggnader, 60 000 lediga bostäder och en urlåst stadsstruktur. På vissa huvudgator i en del områden står så många som en byggnad av fyra tom.

Leipzig-programmet för egenägt boende

Den första målsättningen i Leipzig-programmet för egenägt boende (Loop) är att göra stadskärnan mer konkurrenskraftig jämfört med förortsområdena och därigenom minska förortstillväxten med alla dess negativa följder (bostäder spridda över stora områden, mer trafik, tomma innerstadsfastigheter, ökade kostnader på grund av underutnyttjade innerstadsinfrastrukturer och nödvändigheten att skapa nya infrastrukturer i ytterområdena). Loop ska också bidra till att skapa tillgångar och på så vis underlätta försörjning på äldre dagar. Genom att generera små order till Leipzigs byggnadsindustri ger programmet slutligen en extra ekonomisk stabiliseringseffekt.

Verksamheter

Marknadsföring – Tanken är att göra fördelarna med egenägt boende i staden synliga genom intensiv styrning, evenemang, marknadsstånd, bussturer till lämpliga fastigheter osv.

Nätverksbyggande – Arkitekter, ingenjörer, byggnadsekonomer och små byggföretag har ett nära samarbete inom Loop.

Ekonomisk uppmuntran – De ekonomiska villkoren för egenägt boende i innerstaden är för närvarande mycket gynnsamma med realistiska markpriser, låga räntenivåer och därmed låga byggkostnader.

Gruppkontroll – En avsevärd besparingspotential för blivande ägare och byggare ligger i det organisatoriska tillvägagångssätt man antagit i Leipzigprojekten för egenägt boende. I östra Tyskland har människor mycket begränsade tillgångar. Trots att många av dem skulle vilja äga sina egna hem, är det få som har råd att köpa och renovera ett hus. Den sociala fastighetsbyrån Immotek, som får stöd från Urban och Leipzig stad, har, med hjälp av arkitekter som erbjuder sina tjänster gratis, uppgiften att leta upp tillgängliga byggnader som kan renoveras för en rimlig kostnad och föreslå dem för familjer som vill köpa. Immotek samlar dessa presumtiva köpare – ett genomsnitt på sex hushåll per byggnad – så att de kan lära känna varandra och se om de tror att de kan komma tillräckligt bra överens för att köpa byggnaden tillsammans med samäganderätt.

Leipzigs stadskärna görs attraktivare: Zschochersche Straße, en av de huvudgator som fått nytt liv inom Urban-programmet.

Multiplikatoreffekt

Efter endast fem år har nära 225 hushåll gjort fastighetsförvärv. Verksamheten tros ha genererat 40 miljoner euro i investeringar och omkring 200 nya arbetstillfällen. Projekten som har genomförts tjänar som goda exempel med en multiplikatoreffekt. Under projektiden, 2001–2006, spenderades kring 0,9 miljoner euro på finansiering av Loop med dess personalintensiva rådgivningsprogram. Finansieringen kom från olika program för stadsförnyelse och Leipzig stad bidrog själv med 0,3 miljoner euro. Pengarna har tjänat till att inleda förvärv och renovering eller byggande av 225 lägenheter/hus (läget i april 2006). De privata investeringarna har uppgått till omkring 41,1 miljoner euro, varav det mesta har gått till den lokala byggnadsindustrin, omkring 32 miljoner euro.

Projekt: Skapande av privata tillgångar

Program: Urban II Gemenskapsinitiativ

Total kostnad: 400 000 euro

EU-bidrag: 300 000 euro

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)

Tidsramar: 2001–2004

Kontakt: Stadt Leipzig

c/o Norbert Raschke/Stefan Gabi

Parger Straße 26

DE-04103 Leipzig

Tyskland

Tfn (49-34) 11 23-5512

Fax (49-34) 11 23-5516

norbert.raschke@leipzig.de

<http://www.selbstnutzer.de/>

Litauen

Tillgång till kultur för alla

Litauens Nationalbibliotek, Martynas Mažvydas, använder digitalisering för att bevara kulturarvet och göra det mer tillgängligt för äldre, handikappade och människor som bor i avlägsna områden.

Namnet Martynas Mažvydas (1510–1563), en produktiv författare vars reformidéer ledde till att han förföljdes, är synonymt med den tryckta litauiska litteraturens födelse, och det är honom vi har att tacka för våra första publicerade verk. Fem århundraden senare innehåller Litauens Nationalbibliotek, Martynas Mažvydas, grundat 1919, sju miljoner publikationer, manuskript, audio- och videodokument, som förvaras på 77 kilometer hyllor. Det är ägnat bibliofil forskning och förvaltning av kulturarv (litteratur, musik och konst), är öppet för allmänheten och hyser ständigt utställningar, konferenser och andra evenemang.

En adekvat förvaltning av kulturarv innebär passande arkivering, konstant uppdatering och, genom att hanteringen av originaldokument minimeras, långtidsbevaring. Det innebär också att göra det tillgängligt för alla på bästa möjliga vis med avseende på tid och användning – även för äldre eller handikappade människor och människor som bor i avlägsna regioner. Det behöver inte påpekas att tillgång till kultur för alla medborgare är en av EU:s grundläggande målsättningar. Samtidigt garanterar det bredast möjliga internationella spridning av verk. Allt detta innebär idag att överföra detta arv till digital form.

Litauens inträde i EU i maj 2004 uppmuntrade Kulturministeriet och de nationella konserveringsinstituten att öka sitt deltagande i gemenskapsinitiativ som syftar till att upprätta ett gemensamt digitalt rum för det europeiska kulturarvet.

Ett samordnat eurokompatibelt system med fritt tillträde

Sedan början av år 2005 har således Nationalbiblioteket Martynas Mažvydas, med finansiellt bistånd från EU, utvecklat ett koncept för digitalisering av kulturtillgångar i en samordnad databas, som har förbundits med alla berörda institutioner, som bibliotek,

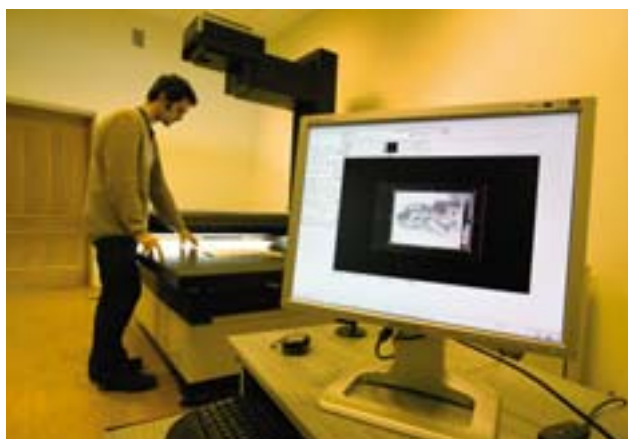
museer, arkiv etc. Kulturministeriets och regeringens godtagande av konceptet har gjort det möjligt för dessa institutioner att systematiskt införa ny informationsteknik för att garantera långtidsbevaring, uppdatering och direkt, fritt tillträde till det litauiska kulturarvet.

Projektet, som leds av Nationalbiblioteket och genomförs i samarbete med huvudpartner på Litauens Museum för Skön Konst och Nationalarkivet, inleddes i september 2005 och har gradvis upprättat databasen och de elektroniska tjänsterna för användare. När det virtuella systemet blivit färdigt kommer det att erbjuda delat innehåll och standardiserade funktioner och vara kompatibelt med European Information Space och överensstamma med EU-målen för informationsområdet.

Bara ett "klick" bort

Vid slutet av projektet kommer databasen att innehålla omkring 3 605 000 digitala sidor som presenterar originalmanuskript, antika böcker, konstverk och folklöre, historiska dokument, tidningar och tidskrifter etc. Den kommer bara att vara ett klick bort från alla, i Litauen och på andra ställen, och kommer att bli särskilt användbar för människor som tycker att det är svårt eller omöjligt att fysiskt besöka museer, bibliotek eller arkivcentraler. Distansturser planeras också.

Sedan Nationalbiblioteket Martynas Mažvydas-projektet inleddes har det uppmuntrat medborgare att komma med förslag och skicka dem till Kulturministeriet. Det har också gjort det möjligt att uppdatera och förbättra den offentliga sektorns redan befintliga online-service.

Avläsning av antika böcker på Litauens Nationalbibliotek Martynas Mažvydas.

Projekt: Utveckling av ett integrerat virtuellt biblioteksinformationssystem

Program: Mål 1 Litauen (2004–2006), Åtgärd 3.3.

Total kostnad: 4 207 135 euro

EU-bidrag: 2 815 170 euro

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF)

Tidsramar: augusti 2005–maj 2007

Kontakt: Martynas Mažvydas National Library of Lithuania

c/o Regina Varniene

Gedimino ave. 51

LT-01504 Vilnius

Litauen

Tfn (37-0) 52 39 86 46

Fax (37-0) 52 49 60 55

regina.varniene@lnb.lt

<http://www.lnb.lt>

Spanien

”Öppna nya vägar” för att bekämpa uteslutning

Som hjälp med att tackla problemet med social uteslutning upprättade kommunfullmäktige i Lugo i Galicien ett program med namnet: ”Öppna nya vägar” som erbjuder utbildning och anställningsstöd till områdets mest marginaliserade grupper, särskilt kvinnor och långtidsarbetslösa. Denna idé har förts vidare till åtta andra spanska regioner.

Nivån på den ekonomiska verksamheten i staden och regionen Lugo i nordvästra Spanien förblir låg i jämförelse med resten av Galicien och Spanien. Arbetslösheten i staden är särskilt hög (14 procent), och personer över 45 år är mest drabbade (30 procent). Kvinnor är också dåligt representerade på arbetsmarknaden.

Öppna nya vägar-programmet startade i maj 2002 med stöd från det spanska operativa ESF-programmet för sysselsättning i Mål 1-regioner. I mars 2004 inleddes programmets tredje år.

Ett målinriktat och personanpassat program

”Vår framgång beror i stor utsträckning på de mest marginaliserade gruppernas deltagandenivå och på den individuella uppmärksamhet som ägnats åt deras anställningskompetens”, säger Isabel Villamor, en av samordnarna från Lugos kommunfullmäktige.

Under det första året var 210 personer engagerade i programmet, och av dessa fullföljde 194 utbildningen och 93 hittade arbete. Cirka 90 procent av deltagarna var kvinnor, och nästan 18 procent var över 45 år.

Utbildningskurserna var i första hand inriktade på att skapa sociala tjänster till människor med särskilda behov, som barn, äldre, sjuka eller personer med handikapp. Det finns mängder av anställningsmöjligheter inom dessa områden och ofta kräver de inga höga nivåer av formella kvalifikationer.

Mikrokredit för att starta affärsrörelser

Vid sidan av sina utbildnings- och rådgivningstjänster erbjuder Öppna nya vägar-programmet också sina deltagare råd om hur man blir egenföretagare eller startar en affärsrörelse. För att hjälpa dem att komma igång slog sig Lugo stad samman med ett lokalt finansinstitut för att erbjuda mikrokrediter till lokala företag som bildats som ett resultat av programmet. Tre sådana företag har nu upprättats och erbjuder huvudsakligen service till äldre – en växande nischmarknad som uppstått på grund av stadens åldrande befolkning.

I mars 2003 startade kommunfullmäktige sitt andra program som erbjuder 13 nya kurser inom en rad yrken på vilka den lokala och regionala efterfrågan ökar. Nya initiativ lanserades också, däribland tre pilotprojekt som syftar till att skapa företag som tillhandahåller hemvårdstjänster och verksamheter för att stödja distansarbete för människor med handikapp.

Öppna nya vägar: utbildning till äldrevårdare.

Projekt: Lugo, Abriendo Camiños

Program: Mål 1 (Operativt ESF-program för sysselsättning)

Total kostnad: 1 198 733 euro

EU-bidrag: 839 113 euro

Europeiska socialfonden (ESF)

Tidsramar: mars 2002–mars 2003

Kontakt: Ayuntamiento de Lugo

c/o Isabel Villamor

Plaza Mayor s/n.

ES-27001 Lugo

Spanien

Tfn/Fax (34) 982 29 72 64

Agedl000@igatel.net

<http://www.concellodelugo.org/>

Ordlista

Befolkningsprognoser: Eurostats befolkningsprognos är bara ett av många scenarier för befolkningsutveckling och grundar sig på antaganden om fertilitet, mortalitet och migration. Man bör notera att de antaganden som görs av Eurostat kan skilja sig från dem som görs av nationella statistiska institut. Resultaten kan därför bli annorlunda än de som publiceras av medlemsländerna. I Eurostats "scenario för nuvarande trender" beaktas inte några framtida åtgärder som kan påverka de demografiska trenderna, även om scenariot omfattar olika varianter: grundvarianten samt varianterna hög befolkning, låg befolkning, ingen migration, hög fertilitet, yngre åldersprofil och äldre åldersprofil.

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

Equal är ett initiativ till stöd för nya idéer inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin och den sociala integreringsprocessen. Dess uppgift är att främja ett öppnare arbetsliv genom att bekämpa diskriminering och utestängning på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller tro, handikapp, ålder eller sexuell läggning. Equal verkställdes som ett gemenskapsinitiativ fram till 2006 och kommer att utgöra en del av de nationella och regionala ESF-programmen under 2007.

http://ec.europa.eu/employment_social/equal/index_en.cfm

Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) är – tillsammans med Sammanhållningsfonden och Europeiska socialfonden – ett av de tre finansiella instrumenten i EU: s sammanhållningspolitik och den viktigaste finansskällan för utveckling av regioners inneboende potential. ERUF som upprättades 1975 kan bidra till finansiering av produktiv investering, entreprenörskap, infrastruktur för transport och miljö, forskning och teknisk utveckling, innovation, informationssamhället, hållbar utveckling och andra verksamheter. De särskilda prioriteringarna för ERUF-stöd fastställs inom ramen för fleråriga program som drivs gemensamt av kommissionen samt medlemsländer och regioner.

http://ec.europa.eu/comm/regional_policy/index_en.htm

Europeiska socialfonden (ESF) är ett av EU:s tre sammanhållningsinstrument och den främsta EU-källan till finansiellt stöd för utveckling av anställningsbarhet och humanresurser.

http://ec.europa.eu/employment_social/esf2000/introduction_en.html

Gemenskapens strategiska riktlinjer för sammanhållning ger en ungefärlig ram för strukturfondsåtgärder. På grundval av ett förslag från Europeiska kommissionen antog rådet och Europaparlamentet den 6 oktober 2006 gemenskapens strategiska riktlinjer (CSG) för perioden 2007–2013.

http://ec.europa.eu/comm/regional_policy/index_en.htm

Integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning: Vid en utvärdering av framstegen inom Lissabonstrategin fram till 2004, enades Europeiska rådet på våren 2005 om att åter rikta gemensamma ansträngningar för tillväxt och sysselsättning. De integrerade riktlinjerna omfattar 23 åtgärder, och en cykel

mellan år 2005 och år 2008 inbegriper en uppsättning strukturella indikatorer och årliga framstegsrapporter om nationella reformprogram (NRP).

Interreg III (Europeiskt territoriellt samarbete) är ett gemenskapsinitiativ som utgör ett mål i unionens sammanhållningspolitik 2007–2013 och syftar till att stimulera gränsöverskridande, transnationellt och interregionalt samarbete mellan EU:s regioner. Det finansieras inom Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och ett belopp på 7,85 miljarder euro har anslagits till medfinansiering av cirka 95 samarbetsprogram.

http://ec.europa.eu/regional_policy/interreg3/index_en.htm

Migration kan vara ytterst svår att mäta. En mångfald olika datakällor och definitioner används i medlemsländerna, vilket innebär att en direkt jämförelse mellan nationella statistiska uppgifter kan vara svår eller missvisande. De siffror för nettomigration som tagits fram av Eurostat är inte direkt beräknade från siffrorna för invandrings- och utvandringsflöde. Eftersom många av EU:s medlemsländer inte har fullständiga och jämförbara siffror för invandrings- och utvandringsflöden, uppskattas nettomigrationen i den statistiska årsboken för 2006 som skillnaden mellan den totala befolkningsförändringen och den "naturliga ökningen" under året. Nettomigrationen är i själva verket lika med alla förändringar i den totala befolkningen som inte kan tillskrivas födsel och dödsfall.

NSRF: Vid planeringen av strukturfondsåtgärder för perioden 2007–2013 måste medlemsländerna presentera ett **Nationellt strategiskt referensramverk** som säkerställer att åtgärderna är i linje med gemenskapens strategiska riktlinjer för sammanhållning. Befolkningstäthet är förhållandet mellan ett territoriums befolkning ett givet datum och territoriets storlek.

Regioner för ekonomisk förändring: Kommissionens förslag för att förstärka utbytet av god praxis i samband med interregionalt samarbete under perioden 2007–2013 lades fram i meddelandet (2006) 675 den 8 november 2006.

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm

Sammanhållningsfonden: Sammanhållningsfonden riktar sig till medlemsländer med en bruttonationalinkomst på mindre än 90 procent av gemenskapens genomsnitt och medfinansierar projekt inom området för transport och miljö, däribland transeuropeiska nätverk (TEN), energieffektivitet och förnybar energi. För perioden 2007–2013 kommer sammanhållningsfonden att kunna förfoga över 69,58 miljarder euro inom ramen för program som drivs av medlemsländer.

http://ec.europa.eu/comm/regional_policy/index_en.htm

Det totala fruktsamhetstalet definieras som det genomsnittliga antal barn en kvinna skulle föda under sin livstid om hon skulle genomleva sina barnafödande år i överensstämmelse med de åldersspecifika fruktsamhetstal som har uppmätts under ett givet år.

Info regio

Besök Info regios webbplats för en översikt över EU:s europeiska regionalpolitik

**http://ec.europa.eu/regional_policy
regio-info@ec.europa.eu**

